

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr., şi de fie care publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blăşiu.

Focea bisericăscă-politică.

Anul II.

Blăşiu 26 Martiu 1892.

Numărul 13.

Lucruri de căpetenie.

(+) Greşela cea mai mare, ce se face în politica Românilor, este după părerea noastră, că se perd din vedere lucrurile de căpetenie, şi se pune foarte mare pondă pe cestiuni de o însemnătate secundară, ce nu pot schimba nici de cum situaţiunea nefavorabilă, în care se află astăzi poporul nostru.

Deşi pasivitatea unora şi activitatea altora sunt numai mijloace pentru realizarea unui program comun naţional; deşi mintea sănătoasă îţi spune, că mijlocul numai atunci este bun şi potrivit pentru realizarea unui scop, dacă te duce nesmintit la acel scop; şi deşi am făcut destule experienţe până acum şi încă experienţe foarte triste, că nici pasivitatea, nici activitatea în forma aceea, în care conducătorii politici înţeleg şi aplică aceste mijloace, nu ne duc la scop, totuşi noi ţinem morţişu, unii la pasivitate şi alţii la activitate, ca la cestiuni de mare însemnătate, şi nu ne batem capul a afla un alt mijloc mai potrivit pentru realizarea aspiraţiunilor noastre politice, era pre aceea, cari s'ar încerca a afla sau a propune alt mijloc, îi considerăm de nisce naivi, dacă nu chiar de nisce trădători ai cauzei naţionale.

Partidul, care este la putere, cu ocaziunea tuturor alegerilor profită apoi într'un loc de pasivitatea, era într'alt loc de activitatea noastră spre a-şi asigura în parlamentul majoritatea,

de care are lipsă spre a despoia pre Români de toate drepturile, ce trebuie să le aibă ca popor cu individualitate proprie atât pre terenul politic, cât şi pre terenul cultural, era noi primu zăpăciţi la perderile dîlnice, fără a ne scîi afirmă pre terenul politic cu mijlocele legale, ce ne stau la dispoziţie, așa de energic şi înţeleptesc, câtu nici unu partid să nu se potă ţine la putere, dacă nesocotesce drepturile noastre, deşi această afirmare energică şi înţeleptă ar fi lucrul de căpetenie în politica românească.

La noi se cercă din partea unora foarte multu sprijinul Cehilor tineri, deşi aceştia nu potă ave înriurinta nemijlocită şi directă în schimbarea politice actuale din Ungaria, era simpatiile şi sprijinul celorlalte naţionalităţi din patrie mai de locu nu le cercăm şi nu le exploatăm, deşi acest a ar fi lucru de căpetenie, precându guvernul ca mai cuminte decâtu noi îşi câştigă pre incetulu şi pre rîndu sprijinulu şi simpatiile tuturor naţionalităţilor nemagiare din patrie, aliându-se mai întâiu cu Sasi, apoi cu Sărbii prin anumite concesiuni politice, era bieţilor Slovaci torturaţi de fîme le astupă gura cu pânea procurată din vistieria statulu ori din contribuiri iniţiate în totă ţera, pentru ca la urmă să potă dice, că numai Români sunt nemulţamiţi din cauză, că nu-şi cercă fericirea în această ţera, ci graviteză în afară.

Memoriile către lumea din afară

sau chiar şi către Corónă, ori câtu ar fi de folositoare, sunt totuşi numai o cestiune secundară în luptele politice, căci nici statele vecine nu întrevin în afacerile interne ale unui altu stat aliatu cu ele, nici corónă nu schimbă stările deja consolidate de dragulu unui popor, care nu este organizatu politicesc așa, câtu el însu-şi să potă crea şi susţine o altă stare de lucruri. Din cauza această cestiunea memoriulu n'ar trebui să formeze între Români mărul de certă, nici n'ar trebui să dea ansă la personalităţile cele mai scârbóse, ce s'au cetit în diarele noastre.

Cu toate acestea la noi unii punu așa de mare pondă pe cestiunea memoriilor, câtu nu s'au sfitu a recurge la totu felul de mijloce neiertate pentru a face imposibilă activitatea politică a acelor bărbaţi, cari între împrejurările de astăzi nu ţinu, că totă mântuirea potă veni numai dela memoriale. Pre calea această s'a produsu un fel de amortelă în mişcarea noastră politică, de care va profita politica şovinistă cu atât mai virtosu, cu câtu că nici memoriulu către Corónă nu s'a sciutu presentă cel puţin atunci, cându îngrijirea pentru rezultatele electorale ale parlamentulu actualu şi poziţiunea clătinătoare, în care se află guvernulu îndată după alegeri, ar fi silitu pre toţi factorii politici, să dea acelu act totă atenţiunea şi importanţa, ce o merită.

În mijlocul zăpăcelei şi amortirii, de care este cuprinsă astăzi poli-

Feuilleton.

„Omă-minune.“

Am fost sigur, că „Tribuna“ va publica, după foile din Viena, isprăvile, ce le face acolo un brahmin cu numele Soliman beni Aisa. Şi ca această notiţă să fie cu atât mai bătătoare la ochi, i-a pus în frunte titlul de „omă-minune“.

Dar ca cetitorii nostri să nu se minuneze așa de tare de „minunea“ această, pre care o voru afla în „Tribuna“ din 12 Martiu n., le punem înaintea ochilor şi noi nisce „minuni“, cari de bună samă voru puté concură cu cele ale brahminulu numit. „Minunăţile“ aceste noi le comunicăm după „Agramer Tagblatt“. Dar eta mai întâiu notiţa „Tribunei“. De mai multe zile Vienesii admiră un omă-minune: pre Soliman beni Aisa, un brahmin, care-şi bagă ace prin nas şi urechi, îşi străpunge trupul cu sabia, se arde cu feru roşu, fără ca să simţă cea mai mică durere. Înainte de a începe însă aceste operaţiuni, el se afumă cu nisce miroşuri, cari îl aducă într'unu felt de estasă.

Un ast-fel de „omă-minune“ se produse cu isprăvile sale şi prin Germania. Se află şi acolo foii, ca de es. „Leipziger illustrierte Zeitung“ şi altele, cari publică raporturi despre producţiunile Fakirulu acestuia, pre care ele îl numia „nerăniibil“; ba unele aduceau în colonele lor şi păreri de ale medicilor, cari nu-şi puteau explica de loc, cum îşi îndeplinesc elă producţiunile sale.

„De aceea am socotit“, scrie Dr. I. Zach în „Agramer Tagblatt“, „că va fi foarte interesant pentru cetitorii Dvostre, dacă le voi comunica aceea, ce mi-s'a întâmplat mie, pre cându eram directoru la gimnasiul din Sarajevo, şi aflu cu atât mai virtosu interesante comunicările mele, cu câtu ele voru revêrsă o lumină preste taînele isprăvilor Fakirulu acestuia.“

„Într'o primăvară pregătiam sub protectoratul Alteţei Sale Principelui Wilhelm de Württemberg o petrecere de vară pentru elevii dela gimnasiu. Şi pentru ca petrecerea această să fie şi mai interesantă, am învăţat pre nisce studenţi vre-o câte-va piese teatrale mai scurte. Şi pre cându eu le făceam aceste, vine într'o di la mine un elev din I. clasă cu numele Leon Lewi, în

etate de vre-o 16 ani, şi mă rógă, să-i dau voe, să se producă şi el cu nisce lucruri, cari voru amasă foarte multă pre cei present. Întrebându-l, cu ce se va produce, el dreptu răspunsu mă rógă, să aştept puţin timp, şi-mi va arêta; şi cu aceste se duce.

„Preste o jumătate de oră întră er la mine, privesc în jur, să vadă, ore nu mai e nimeni de faţă, şi apoi scote o mulţime de ace dintr'unu portofoliu, ce avea. Pre cându eu mă uitam la acele aceste, el şi apucă unu şi-lu bagă prin obrazu așa de tare, câtu un cap al aculu trecendă prin gură a eşită éraşi afară. Apoi iea altu acu, îl bagă prin cealaltă parte a obrazulu, şi apoi de capetele, ce stăteau afară, acată două clopoşele, cari sunau, cându scutura cu capulu. Eu îl priviam uitit, şi fiindu-că vedeam, că aievea acele au trecut prin obrazu, îl întrebai, că nu-lu dore. Dreptu răspunsu scutura cu capulu, şi clopoşele începura a suna. Uimirea mea crescea şi mai tare, cându m'am convinsu din răspunsulu copilulu, că străpungerile aceste nu-l causéază nici o durere.“

„Studentulu meu apucă apoi unu acu şi mai mare şi-lu bagă prin pelea dela gât-lej. Nu mai sciam, ce să dicu, şi-lu între-

tica românească, ai cugetă, că foile noastre politice se ocupă neîntrerupt cel puțin de alte lucruri de căpetenie, cum ar' fi de exemplu cestiunea proiectului de lege despre regularea salarelor învățătoresci ori cestiunea de a paraliza efectele rele, ce le-ar pute avea pentru existența noastră națională aplicarea necorectă a legii despre grădinile și asilele de copii.

În loc de discușiunea acestor cestiuni grave în unele dintre foile noastre nu află decât mai numai articoli referitori la sbuciumările Cehilor și la vorbirile împăratului Germaniei, ori nise comentare nesfârșite asupra frazelor sēcii ale vre-unui deputat din parlamentul Ungariei, ori cel puțin multă asupra direcțiunii politice inangurate de Babeș și Mocioni.

Cestiunile amintite mai sus îmbracă totuși mai mult formă de actualitate. Ministrul de culte și instrucțiunea publică a dat ordin, ca în resortul său să se pregătescă toate lucrările pentru înființarea treptată a asilelor de copii începându cu anul școlastic 1892/3, și ori cât de optimiste ar fi părerile unora dintre ai noștri, că adevărat înființarea acestor institute nu se va pute realiza, noi credem, că posibilitatea nu se poate trage la îndoală, dacă considerăm puterea obligatorie a legii pentru toate comunele politice de a înființa atari institute. De altă parte totuși Ministrul de culte și instrucțiunea publică va face totuși, ce este cu putință, pentru ca încă în sesiunea actuală a dietei se ridice la valoare de lege proiectul său despre regularea salarelor învățătoresci.

Pericolul, ce ne amenință, este deci aproape și foarte mare, precum am arătat-o de repetate ori în coloanele foii noastre, și pentru aceea credem, că toți factorii noștri trebuie să conlucre cu mult zel și abnegațiune pentru delăturarea aceluși pericol. Cu deosebire ar trebui să o facă această foile noastre politice, cari sunt cele mai lățite în mijlocul cărțurilor noastre mireni. Ele ar trebui de o parte să

arete neîntrerupt situațiunea gravă, ce ni-se crează prin legile amintite, și să îndemne cu totă puterea cuvintului pe cărțurarii noștri a da auctorităților bisericesci totuși sprijinul material și moral la îmbunătățirea salarelor învățătoresci și la înființarea asilelor de copii cu caracter religios, căci trebuie să mărturisim cu durere, că în urma indeferentismului religios și chiar a necredinței, ce s'a lățit și în mijlocul cărțurilor noastre prin spiritul anticreștin al unora din produsele literaturii noastre moderne, se află foarte puțin cărțurarii, cari să se mai scie entuziasma pentru lucrurile bisericesci și afacerile noastre școlastice, întru câtă acestea au caracter religios.

Trebuie să lăpădam această nepăsare primejdiosă, și se dăm dovedi, că nu ne scim însufleți numai pentru afaceri, cari ne aduc câștig material, ci și pentru lucruri, cari salvând religiunea și cultura noastră românească, asigură și existența noastră națională.

În multe din parochiile noastre unii preoți zeloși au introdus colecta crucerului și în decursul unui singur an au realizat un capital de preste o mie de floreni. În direcțiunea această s'ar pute face și mai mult, dacă și ceilalți preoți ar imita exemplul dat de frații lor, dar s'ar pute face neșpus de mult, dacă cărțurarii noștri din comunele greco-catolice ar lua asupra sa sarcina de a colecta câți-va cruceri dela fiesce care persoană, care iese parte la convenirile sociale și la petrecerile nenumărate, ce se fac prin orașele și comunele noastre rurale. Dacă se poate cheltui cu doi de floreni la astfel de petreceri adeseori fără nici un câștig moral, pentru ce să nu se potă cinsti câți-va cruceri și pentru colecta crucerului? sau pentru ce să nu se potă destina totuși venitul acestor petreceri pentru colecta amintită? Căci trebuie bine să luăm aminte, că ori ce interes local trebuie să dispară înaintea intereselor generale ale institutelor noastre culturale.

Idea de a exploata convenirile so-

cială și ori ce alte petreceri pentru colecta crucerului s'a pusă deja în praxă la o convenire de pre câmpie. Însă ideea această trebuie să se propage în totuși locul, căci precum vom arăta mai pre largu cu altă ocaziune, foarte mari sunt sumele, cari, pre lângă contribuiriile potențate ale poporului, se recer pentru regularea salarelor învățătorilor noștri în sensul legii, ce are să se voteze de corpurile legiuitoare. Dea Dumneșeu, ca cuvintul nostru să nu resune în pustiul!

Dinamitarșii francesi. — De câteva zile întregu Parisul este consternat. Anarhiciștii se vede, că și-au propus, să infrice cu dinamit pre toate organele justiției. Acum se întâmplă esplosiuni de dinamit într'un loc, acum într'altul. Acum voesc să arunce în aer o căsarmă, acum locuința unui jude investigator, acum a unui poliștist. Sperază, că pre calea această voru infrica astfel publicul, cătuș nimeni nu va mai cuteza nici a-i prinde, nici a-i judeca, nici a-i păzi, și așa, repetându în altă formă terorismul lui Robespierre, voru pute să pășescă cu totă serioșitatea la realizarea planului lor utopic și sêlbaticu.

Cându scriem aceste, aflăm, că esplosiunile de dinamit încep a se repeti și în alte cetăți afară de Paris.

Și ce măsuri iese ore guvernul în contra inimicilor acestora bestială a totuși, ce se numesce societate omenesă? Perchisiștii domiciliare, paza aspră și închideri, eră ca să-i infrice pre viitoru, guvernul pășesce înaintea corpurilor legiuitoare cu un proiect de lege, care prescrie pedepsă de mörte pentru ori cine va cercă să arunce în aer edificiu cu ajutorul dinamitului. Va să dică puterea fizică folosită rău voesce guvernul francesu să o respingă erășii cu putere fizică. Nu cugetă însă nici pre departe la aceea, ca să smulgă chiar ideile anarhiste din sufetele acele, în cari s'au încușbată, și în locul lor să ultuescă erășii credința religioșă. Un individ credincioșu nici odată nu va folosi dinamitul spre nimicirea nimenuia. Însă nu pentru-că doră s'ar teme de pedepsa de mörte. Ci pentru-că nu-i concede consciința, și apoi puterea consciinței este mai mare ca

ba! din nou, cum se face, de nu-i curge de locu sange. „Voiți sange?“ mă întrăbă el. „Bine, veți ave și sange.“ Și la aceste cuvinte întorșe aculuș în cöce și încolo prin gâtleeșu, până ce de odată începe a imșoșcă sange, cătuș i-se umplu mânil și grumazuluș.

„După aceste își desbracă roculuș, își desvescesc brașele până susuș, și luându în mână nise ace lungi le bagă afunduș prin brașe. Începuș a mă îndoș, și spre sfârșitul acesta am apucat însu-mi un ac și l'am mișcatuș prin carne. Și într'adeveruș, nu eră nici o mistificație, și copiluluș nu șimțiaș nici o durere.

„Și ca să mă convingă și mai multuș, iese în mână un ac, își scoște limba, o străpunge, și apoi începe a o suci, cătuș această eră chiar ca un șurubuș. Scoștindu-ș și apoi acele mă rögă, să-i dau o țigaretă, o aprinde, înghite mai întâișu fumuluș, și după aceea îl slobodeș, și eră fumuluș iese în valuri mari chiar pre acolo, pre unde mai înainte au fostuș bagate acele.

„Terminându-ș și toate producțiunile mă întrăbă, că ore pute-se-va produce cu ele la maialuș înaintea Alțetei Sale. Euș se înțeleșe, că l'am asigurat, că se va pute. Și într'a-

deveruș, eluș prin producțiunile sale puse în uimire pre toți cei de față. Trebuie să mă spunuș aci, că Lewiș îmbracă cu ocaziunea această și unuș costumuș potrivit.

„Înainte de ce s'ar fi depărtat delă mine, l'am rugat, să-mi descopere, cum le face toate acestea, și eluș mi spuse cu totă sinceritatea următoarele: „Tatuluș meu a fostuș Ekim, adevăratuș medicuș. Cânduș se veduș aproape de mörte, dăduș pre frate-meuș, care eră de 15 ani, la o măiestrie, eră din mine, care eram de 3 ani, voiă să facă ceva, ca să-mi asigure până de toate dizele. Spre scopuluș acesta miș impuseș pre rindă cu unuș ac de argintuș în mai multe locuri obrazele, gätuluș și limba, prin gauricele acele trecuș câte unuș fir de mătăsă, așa cum se face la femei, cânduș li-se găurescuș urechile. În totă ziua firuluș eră trasuș în susuș și în josuș, ranele eră unse cu unuș feluș de oleiș, până se vindecară de totuș. După ce eră vindecată o gaurice, făceaș alta, și totuș așa mai departe. Înainte de mörte îl chemăș pre frate-meuș și-i spuse, că în totă ziua se tröcăș aculuș prin gauricele făcute, ca să nu se închidă. Mai târduș făceam euș lucruluș acesta, așa încätuș cu timpuluș miș câștigăș o desteritate așa de mare, de gășiam gauricele cele miciș dintr'una. Și

dacă Austriaciș n'ar fi ocupatü provincia această, și n'aș fi fostuș primituș la gimnasiuș, frate-meuș m'ar fi trimisü în vre-unuș circü din Constantinopoluș, unde-mi eră asiguratü până de toate dizele.“

„Acum eram luminatü deplinü. În totă arta elevuluș meuș n'am aflatü nici unuș lucru miraculosuș, nu eră nici o taină, nici o vrăjitorie, totuluș eră ceva simpluș, ce vedemü dîmicuș îndeplinindu-se sub ochiș noștri prin acățarea cerceilor la urechile femeiloruș. Ce uitasem, să vă spunuș, eră tröba cu sangele. Lewiș miș povestü, că ține la sine unuș micuș säculeș lungăreșuș, făcutuș din mașuș subțire de vacă și umplutü cu sange de bouș. Säculețuluș acesta are mai multe gauriceș, prin cariș, dacă voiă, puteaș face, să țignescă sangele. Totă vrăjitoria eră pusă acum într'o lumină viuă înaintea ochiloruș mei. . . . .

„Vrăjitorüș de acestea oriș mai bine producțiunüș de aceste „miraculoșe“ sciü o mulțime. E dreptuș, că ele punuș în uimire pre unuș apusentü, care-l dedatü a le judecă toate după regulile studiate, și nu-ș bate multü capuluș a le deslegă cu ajutoruluș rațiunüș practiceș nefcurcate cu multe reguliș și formule.“

orî ce lege pozitivă. Aș pentru omicidiu nu este aproape în toate statele europene dictată pedeapsa de moarte? Și totuși unde se întâmplă omicidiile cele mai multe, ca în cetățile mari prin populațiunea lipsită de orî ce credință religioasă? Câți nu sînt spânzurați în fiesce care anu prin cetățile mari pentru omicidiu? Și totuși în Viena p. es. nu trece o lună, fără să nu se întimplă omicidii din ce în ce totu mai rafinate. La țară însă și în cetățile mai mici, unde poporul și-a păstrat încă credința, atari omicidii sînt un lucru de totu rar, și chiar și cîndu se întimplă, făptuitorii sînt de-a rîndul indiviđi stricați mai întai prin viața dela cetățile mari.

Pentru aceea nu credem de loc, că anarhiștii franceși voru puté fi infrinați nici prin mijlocele fizice cele mai draconice. Aș ei multu mai multă inteligință, decatu să nu fie capabili a-și țese planurile așa, catu să încunjure căderea în mînilor justiției. Planurile nihilisților rusesci și secretul, în care și-le execută, sînt, amu puté dice, fabuloase. Și apoi anarhiștii franceși nu stau de bună sémă în privința inteliginței și a curajului înderéptul nihilisților ruși.

Vorú avé însă măsurile represive ale guvernului franceșu față cu anarhiștii altă urmare. Inteligința franceșă instrăinată de religione și biserică vędendú neputința măsurilor acestora va ajunge de bună samă la convingerea, că Frânciá fără de ajutorul religiunii și alu bisericei nu va puté fi mîntuită din ghiaréle anarchismului. Cîndu inteligința franceșă dela putere va ajunge la convingerea acésta, atunci credem, că nu va mai respinge ca acum nici mîna episcopatului franceșu nici a Sântiei Sale Papei Leon XIII, ce i-se întinde cu atata sinceritate spre combaterea anarchismului cu blîndețele mijloce ale religiunii păcii și iubirii. Ce n'a pututú blînda vóce a bétáranului din Vaticanu, va puté bubuitura dinamitului anarhiștilor, dacá cumva în cartea mare a prevedinței dumneșcesci mai este încă rezervatú unú viitorú fiicei celei mai bétáne a bisericei, nobilei Frâncie.

Frații nostri din ținutul Sătmarului.

Unú corespondentú alú „Gazetei“ a comunicatú cetitorilor în zilele trecute trista și deprimátorea scire, că într'unú districtú protopopescu din ținutul Sătmarului limba de propunere numai în două școle mai este cea românescă. În celealalte limba de propunere este limba magiară.

Lucrulú acesta durosú nu ni-lu putemú esplicá decatu în două moduri. Saú în parochiile cu limba magiară ca limbă de propunere credincioșii și-au uitatú deja deplinú limba românescă, și nu mai vorbescu decatu unguresce. Dacá într'adevărú în unele parochii procesulú disoluțiunii a ajunsú deja așa departe, atunci limba magiară se impune óreși-cum dela sine ca limbă de propunere în școlá, căci altcum copiii n'ar' înțelege nimica. Saú în parochiile acelea poporulú mai vorbesce încă românesc, însă zelulú prea patrioticú alú învătătorului și póte nepásarea preoțimii, „care în casá vorbesce numai unguresce“ a introdusú limba magiară ca limbă de propunere în școlá.

Orî e una, orî e alta, lucrulú stá destulú de rău. Dacá în parochiile acelea poporulú și-a uitatú deja a mai vorbi românesc, atunci

este numai o cestiune de timpú, ca să încete a mai fi greco-catolică. Căci dacá poporulú în biserică nu pricepe nimica din totú cultulú dumneșescu îndeplinitú în limba românescă, atunci pre încetulú se instrăinează cu totulú de biserică română gr. catolică și trece la calviní, unde pricepe în biserică totú. De aceea, dacá lucrulú a ajunsú deja pînă acolo, catu în școlá din motive didactice limba de propunere este cea magiară, nu scimú, ce póte să fie cauza, pentru care în acele școle să nu se propună și limba românescă barém atata, catu poporulú să înțelégă servițiulú dumneșescu în biserică, ceea ce ar contribui multú, ca pre încetulú să reinvie éráși limba românescă în graiulú poporului. Saú dóră disoluțiunea și descompunerea nu va fi ajunsú pînă acolo, catu chiar nici învătătorii să nu scie românesc? Ne tememú și de așa ceva, căci ni-s'a datú neplăcuta ocaziune de a vedé învătători, cari sciau, ce e dreptú, românesc, însă familia lorú nu scia românesc nici unú cuvintú.

Dacá însă poporulú în parochiile acele scie românesc, atunci introducerea limbii magiare ca limbă de propunere în școlá este nu numai unú servilismú catu se póte mai ordinarú, ci este și o desprețuire pre față a bisericei nóstre românesci, a cărei fiice sîntú toate școlele ei. Așa ceva nu credem, că se întimplă cu scirea Ordinariatului competentú, și vina cea mai mare cade pre protopopolú și preoții respectiví.

De repețite orî ne-amú pronunțatú asupra servilismului și disprețului acestuia fațășu alú bisericei nóstre și alú limbii ei. Acum dămú sfatulú frățescu fraților preoți, cari sîntú vinovați de servilismulú și disprețulú acesta, că dacá le e așa uritá și nesuferitá limba română, atunci să nu se facă preoți pre teritoriulú Mitropoliei românesci de Alba-Iulie, ci să trecă în veciní la Ruteni, unde în fórte multe biserice limba rituală este limba magiară. Acolo apoi nu vorú veni încă în conflictú așa flagrantú cu opiniunea publică bisericescă, nici nu vorú face bisericei așa mare stricăciune.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Societatea „Sântului Ștefanú“ a ținutú adunarea sa generală Marți în 22 a l. c. Adunarea a deschis'o primatele Vaszary cu o vorbire de o însemnătate deosebită, în care a făcutú enunțianți importante despre cestiunile bisericesci pendente. Cestiunile, cu privire la cari s'a declaratú primatele sîntú: 1. Cestiunea matriculelorú, 2. cestiunea autonomiei, și 3. cestiunea congruei. Referitorú la cestiunea matriculelorú a đisú primatele, că ordinațiunea ministerială din 26 Februaríu 1890 și legea, pre care se baséză acea ordinațiune, anume art. de lege LIII din 1868, §. 12, sîntú contrare cu dreptulú naturii și cu dogmele bisericei catolice, și că dînsulú va face, ce-l este în putință, ca dreptulú naturalú alú părinților de a-și puté boțezá pruncii, unde voescu, să fie garantatú și scutitú de orî ce ingerință necompetentă. Referitorú la cestiunea autonomiei a declaratú primatele, că recunósce necesitatea autonomiei în afacerile temporale ale bisericei catolice, avéndú a

rémáné neatinsá puterea de ordú și jurisdicțiune a episcopilorú. Primatele a đisú, că va trebui să se începă înființarea autonomiei mai întai în comunitățile singuraticé și numai așa să se continue mai departe, și că în privința asta a și făcutú pași, cari promitú a avé rezultatú. — Cu privire la cestiunea congruei a đisú primatele, că cestiunea acésta a studiat'o, că resolvirea ei o aflá de fórte urgentă, și că și pînă la resolvirea părții *juridice* a cestiunii va face propunere episcopatului, ca din *generositate comună* a episcopatului să se dea mână de ajutorú preoțimii catolice de améndoué riturile. — De închiare a declaratú primatele, că se va îngrijí, ca în Budapesta să fie unú vicarú arhieriscopescú pre timpulú, catu va petrece Majestatea Sa în capitală, și catu vorú fi împreună corpurile legiuitoare.

Se vede, că noulú primat are intențiunii bune. Puté-le-va realizá, asta e problematicú, mai alesú în cestiunea congruei. Noi amú dorí din totá inima, să le póta.

Austria.

Catolicii din Austria vorú ținé adunarea lorú generală a III-a în vara anulú acestuia în Linz. Comitetulú aranjatorú s'a și constituitú și a adresatú Sântiei Sale Pontificelú Romanú o scrisóre, în care cere binecuvîntarea Papei asupra activității sale. — Congresulú se va ocupá de toate cestiunile cele mari ale timpulú presentú, nisuidú să statoréscă o acțiune comună a tuturorú catolicilorú în potrița atacurilorú felurite, ce le îndréptá inimicii asupra bisericei catolice și a sântelorú sale învătători.

Germânia.

Episcopulú de Strassburg a îndreptatú cátră credincioșii diecesei sale o pastorală de postulú mare, în care se ocupá de stricăciunea cea mare, ce o causéză presa acatolică în familiile creștine. Episcopulú îi îndemnă pre credincioși, să nu sufere în familiile lorú foi necatolice și să sprijinésca numai foi scrise în spiritú catolicú. Cu multá dreptate observá episcopulú, că dacá foile catolice nu oferú totú acea lectură variatá și abundantă, ce o daú foile liberale, vina nu este a redacțiunilorú, ci a catolicilorú, cari nu sprijinescu điaristica cea bună, precum se cuvine, și precum ar' fi detori să o sprijinésca.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentulú magiarú a avutú în săptămána trecutá mai multe ședințe agitate. La ordinea zilei a fostú totú dezbateréa despre adresă. Causă la scenele turbulente din dietă a datú președintele noú alú casei, baronulú Bánffy. Lucrurile aú ajunsú pînă acolo, catu minute întregi domniá o confuziune nemaipomenită. A trebuitú să se cêră și ședință secretă, în care președintele a fostú silitú a-și cere scuse pentru procedura sa arbitrară în aplicarea regulamentului casei. S'a vędutú deja pînă.

aci, că alegerea lui Bánffy de președinte al Camerei nu se poate numi fericită.

În ședința comisiunii de justiție a camerei, ținută în 20 a l. c. ministrul Szilágyi a declarat, că în scurtă vreme va prezenta încă o serie de proiecte judiciare, dintre care merită o atențiune deosebită proiectul referitor la *procedura penală*. Ministrul și-a exprimat speranța, că proiectul acesta va putea fi dezbătut încă în toamna acestui an.

Anglia.

În Anglia a cauzat confuziune foarte mare în toată viața industrială greva cea mare a lucrătorilor din minele de cărbuni. Preste 400,000 de lucrători au sistat lucrul. Urmarea a fost urcarea extraordinară a prețurilor de cărbuni și în consecință sistarea lucrului într-o mulțime de fabrice mai mari și mai mici. Ceea ce caracterizează greva aceasta, e că ea s'a făcut pe temelul unei înțelegeri comune dintre lucrători și proprietari. Împrejurarea asta face remarcabilă greva din Anglia, deosebindu-o de toate grevele de până aci, care s'au întâmplat în Europa. Greva aceasta prezintă o aspect social într-un nou aspect, dovăzind urmările dezastruoase, ce se pot ivi în urma unor asemenea înțelegeri între proprietari și lucrători.

Agitațiunea pentru alegerile parlamentare iminente e mare în țera înțregă. Alegerile municipale din urmă au fost favorabile liberalilor gladstoniani, și e sperare, că și alegerile parlamentare vor avea a se termina cu învingerea lui Gladstone.

Bulgaria.

De un timp încôce guvernul bulgaru primește neîntrerupt provocări din Rumelia orientală, în care e recercat să conchese sobrania cea mare pentru proclamarea independenței. Într-un consiliu de miniștri ținut Sâmbătă în 19 a l. c., ministrul Salabasew a adus o cerere pre tapet; dar la propunerea ministrilor Stambulow și Nacevici s'a trecut preste ea la ordinea zilei.

Germânia.

Prusia și mijlocită și Germânia se află într-o criză cu totul neașteptată de guvern. Ministrul de culte Zedlitz și cancelarul Caprivi și-au dat dimisia. Causă la aceste dimisionări a dat dorința împăratului Wilhelm, ca proiectul de lege pentru reforma învățământului popular să fie retras dela ordinea zilei. Miniștrii mai sus numiți, care în parlament au apărut cu toată energia proiectului din cerșine, s'au opus retragerii și au cerut, să fie absolvați dela posturile lor. Criza aceasta a produs un reșeu mare în toate țările Europei și o amărăciune profundă între conservatorii și catolicii germani. Proiectul avea asigurată în parlament o majoritate de 50 voturi, și cu toate aceste împăratul de dragul majorității liberale a decis, să dea înderept. Criza încă nu e rezolvată definitiv. Se anunță, că în locul lui Zedlitz e numit *Studd*, președintele suprem din Westfalia, eră de ministru-pre-

ședinte prusian contele *Eulenberg-Botho*, rămânându Caprivi numai cancelar și ministru de externe.

România.

Regele a primit răspunsul camerei la discursul de tron. Mulțumindu regele a dat espreșiune sperării, că corpurile legiuitoare vor da sprijinul său guvernului, pentru ca să poată duce la îndeplinire toate proiectele acele, care ținesc la promovarea binelui comun al țerei.

Sârbia.

Șcupcina a dezbătut în mai multe ședințe vițoroșe proiectul de lege al guvernului, în sensul căruia fostul rege Milan se despoe de toate atribuțiunile unui membru al dinastiei și de toate drepturile cetățenesci. Pre lângă acestea legea mai opresce pre fostul rege, ca mai mult să nu pășescă pre teritoriu sârbesc fără de o concesiune specială și previe a șcupcinei. Proiectul de lege a fost prezentat în urma unei declarațiuni trimise guvernului sârbesc din partea exregeului Milan, prin care el însuși cere, ca să fie șterș din lista cetățenilor sârbesci. Proiectul guvernului a dat ansă la dezbateri violente. Complimentele, ce și-le-a auzit exregele Milan cu ocaziunea aceasta, n'au fost ceva măgulitoare pentru dînsul. În sfârșit proiectul totu a fost primit, și acum fostul rege al Sârbiei, favoritul eminentilor nostri politicieni, a ajuns a nu mai fi nici măcar cetățen al vre-unui stat. — Motivul, care l'a îndemnat pre Milan, să facă pasul acesta rușinos, este lipsa banilor. I-ar trebui adevăratu două milioane, ca să albă cu ce-și mai petreceșilele priu Paris. Ce va fi după cheltuirea sumei acesteia, se poate prevedea ușor.

Corespondințe.

București, 16 Martiu 1892.

Clarissime Domnule Redactor!

În corespondința din Nr. 10 al „Unirii” din acest an ați dat o dovadă, că nu sunteți singuri în lupta nobilă, ce ați început contra veșteditorului curentu Eminescu. Proba, ce o aduceți, nu poate decât să umplă de adevărată bucurie pre toți aceia, care mai au bunăvoință pentru tinerimea noastră, care știu, că nu cu tineri veșteși, fără idealu, fără curaj, șceptici și misantropi n'o să ne asigurăm viitorul de aur al șcuppei noastre națiuni. Domnul Hașdău, bărbatu șperțu, om de minte și inimă românească, a avut destulă ocaziune, să studieze și să șperieze, ce e bun și mântuitoru pentru poporul român. Din acestea motive cuvintele Dsale *cumpănescu multu*. Spre completarea acelei corespondințe vinu acum, să Vă șervesc cu următoarele informațiuni:

În anul acesta la Universitatea din București însuși dl. Hașdău își ține cursul pentru „filologia comparativă”. Obiectul lecțiilor e „Literatura populară română”. E cunoscut în general, cu câtă cunoștință tractează Dsa atari cerșini, în care e aproape unicul specialist român.

În lecția din 26 Februaru a. c. dl. Hașdău a făcut o digresiune referitoare la conferința „Noi în 1892” ținută la Ateneu, a cărei estrasă l'aș comunicat în Nr. 10

al „Unirii”. Aci mi-se pare se șplie și mai bine:

„Conferința dela Ateneu,” șice Dsa „nu a fost decât dezvoltarea unei cerșini studiate aci (la Universitate): *Vrêtele la o națiune*. Ca și în cursu, n'am uitat a caracterisă celea două bube mari ale prezentului român: *Zolismu* *) și *Pessimismu*. O șe periodică („Lupta” *coresp.*) resumându șorțe bine acea conferință, a adaus: „De aci se vede, că dl. Hașdău crede în viața viitoare, în metempsichosă, și e dușman al idelilor nouă în literatură” etc. La Ateneu n'am vorbit decât de națiune; ce înșamnă atunci „viața viitoare”? Poate a națiunii? Dar atunci, ei nu cred în viața viitoare a națiunii?! Nu cred ei în nemurirea șufletului ei? *Zolismul* este idee nouă în literatură? Dar el și-a avut începutul cu Erotocritu în seculu al III-lea a. Chr. și de atunci — poate și mai înainte — a apărut de mai multe ori, dar și-a avut viața, a dispărut sub șprețulu șuporului. — Fiind o producțiune individuală, nu are viață, decât atata, câtu individii — șeparați — îl șustinu; în masă însă nu ștrăbate, cum nici nu este eșit din masă, căci șuporul în generalitatea producțiilor sale este *decentu și optimistu*, decentu fără afecțatie, optimistu fără a căde în utopie. Acestă decentă și acestu optimism se vede în producțiile sale șoporale, dar mai ales în șasme. La Români vedem șorțe bine acestu lucru. Aci la noi *Zolismul și Pessimismul* nu sunt ideli nouă, ci *ideli de importu*, care trebuie lășate să peră șingure, necombătute, perivoru și acolo, unde au rășăritu.”

Da, voru periv siguru aceste ideli exotice, se voru alungă ele din literatură, ca ceva ștrăinu și nepotrivotu cu caracterul și principiile șănătoșe ale șuporului nostru. De acesta nu ne îndoișu nici de cât. Dar noi am dorit, ca ele să dispară cât mai curând, pentru viitoru națiunii noastre. De aceea trebuie să contribuim după puteri la părășirea acestor ideli șericuloșe, dacă avem durere pentru tinerimea cultă, căreia i-se infectează șufletul încă fiind în flôre, dacă ne pare rêu de aberațiunea multor literași și omeni de șciință, care șeifică și tãmiăză pre un idolu neputincioș, care propun tinerimii noastre de idealu pre un „blasatu în cugetu și șimțiri, un pessimistu respingêtoru, un capu confuș și o inimă plină de patimă”. Acesta e rêu, și acesta trebuie combătutu, dacă ne iubim șuporul și șerica.

În 1 Martiu vechiu dl. Odobescu a cerat la Ateneu să combată pre dl. Hașdău pentru „Noi în 1892”, propunându „*Unu lêu pentru copilarie*”. Cu ce rezultat? „Globulu”, șiaru șvernamentalu, își dă șamă în acestu chip:

a) A adresat șavantulu B. P. Hașdău — rșpunșendu-i — cuvintele: „manioș, nervoș, cu tone . . .”;

b) Că sub titlu conferinței sale a voit să vorbescă șuporului despre ideli sale, șupra ședagogiei, șudiu, despre care se pare ștrăinu șeriatu, și din cauza căruia a rșpunșu dl. Hașdău.

„Șilele din mâna conferențiarulu nu se șfârșise, și lumea început să plece.” . . . („Globulu” 3 Martiu.)

Despre alte conferințe de altă dată.

B . . . . t.

*) „Zolismu”, dela scriitorulu francesu *Zola*, înșamnă șrealismulu în artă șrepresentat prin scriitorulu numit.

Invitare la prenumerațiune.

Cu 1 Aprilie st. n. se începe abonamentul nou la „Unirea“ cu prețurile din fruntea foii.

Ne rugăm de renoirea abonamentelor. Restanțierii să ne trimită costul abonamentului fără amănare, ca expedarea foii să nu sufere întreruperi. Abonenții noi să însemne adresa cu precizie.

Redacțiunea și Administrațiunea
„Unirii“.

Noutăți.

Din arhidieceasă. În comisiunea scolastică arhidieceasă au fost denumiți din partea Preaveneratului Consistoriu metropolitan: *Ioan F. Negruțiu*, profesor preparandial, *Emiliu Viciu*, profesor gimnazial și *Petru Ungureanu*, profesor normal în Blăși.

Dăruire preagratișă. Maiestatea Sa Monarhul a dăruit din casseta privată 100 fl. v. a. comunității bisericești din Vurperu, protopopiatul Cichindelului (în Arhidieceasă), spre zidirea bisericești.

Mulțămii ministeriale. Ministrul r. u. de culte și instrucțiunea publică mulțămesc *Escelenței Sale P. S. D. Mihailu Pavelu*, Episcopului gr. cat. român dela Oradea-mare, pentru fundațiunea de 16000 fl. făcută pentru stipendiarea unui tinăr la institutul „Franciscu Iosifu“ din Budapesta.

Fundațiune. Din Șardu ni-se scrie, că reposatul parohu și viceprotopopu onorar, *Nicolau Popu*, care în tota viața sa a făcut atâtu de mult pentru biserica și școala sa, a eternizat numele său și prin o fundațiune frumosă. Elu a lăsat adecă pentru școala greco-catholică din Șardu o vie în valoare de 300 fl., a cărei venit se va adăuga la fondul scolastic al parohiei, fondul înființat totu de reposatul. Afară de această vie a mai lăsat reposatul și o sumă de 200 fl. Fundațiunea va purta numele „Fundațiune Nicolau Popu“. Din interesele acestor bani se va celebra în fiecare care an câte ună părăstasă pentru odihna sufletescă a reposatului fundator și se voru cumpără cărți și recuise pentru pruncii sërmani, cari frecuentăză școala populară greco-catholică din Șardu. Pentru administrarea fundațiunii s'a compus un Statutu, care a și fostu provăduțu cu clausula de aprobare din partea Preaveneratului Consistoriu metropolitan. — Fie ca acestu esemplu nobilu să afe câtu mai mulți imitatori.

Propunerea economiei în institutele preparandiale. Ministrul de culte și instrucțiunea publică a datu o ordinațiune, în care dice, că pentru ca instruirea alumnilor preparandiali în pomăritu, grădinăritu și preste totu în economie să i-se dea o dezvoltare mai practică și căpătându alumnii și în privința acăsta o calificatiune solidă să luere în direcțiunea acăsta și la ridicarea instruirii populare, a aflatu de lipsă a o supune sub supraveghiere și controlă specială, cu exerciarea căreia în conțelegere cu ministrul de agricultură încredințăză pre *Molnar Istvan*, directoru la școala de vieritu din Budapesta. Numitulu dnu ca comisaru ministerialu din cându în cându va cerceta tote institutele preparandiale și școlele economice populare și civile, și va esamina cu deamănuntulu, cu ce succesu se propune în acele studiulu economiei.

Prăndu de curte. Maiestatea Sa a datu Marți în 22 a l. c. unu prăndu de curte în castelulu din Buda, la care au participat și prelați *Esc. Sa Mironu Romanulu*, mitropolitu, și *Ioan Meșianu*, episcopulu Aradulu.

Convocare. Adunarea generală a societății române de lectură din Clușiu se va ține în 3 Aprilie 1892 la 4 ore d. a. în localitatea societății, la care se invită toți onorații membri. **Obiecte:** 1. Scrutarea raționinulu de pre anul 1891. 2. Propuneri eventuale. — Din ședința ținută în Clușiu la 6 Martiu 1892. *Comitetulu.*

Distincțiune. M. S. Regele României a conferitu ministrulu nostru președintele conte *Iuliu Szapary* ordulu „*Situa României*“.

Rugare. Dlu *Teodoru Onisoru*, care a întreprins o colectă de bani și de bucate în favorulu Slovacilor din Ungaria de Nordu, rogă pre toți domni, cari voru binevoi a contribui cu bucate la acăsta colectă, să-i transpună bucatele destinate celu multu până Jof în 31 Martiu st. n., ca ast-felu să le potă expedă la destinațiunea lor în timpul celu mai scurtu.

Regulare de salariu. Din Vișagă (diecesa Lugoșulu) ne scrie învătătorulu nostru *Iuliu Boldureanu*, că Duminecă în 13 Martiu s'a întrunitu senatulu bisericescu și scolasticu în cauza regulării salariulu învătătorescu în sensulu legii proiectate de ministrulu nostru de instrucțiune. La stăruința zelosulu preotă *Liviu Iancu* s'a decisu, ca salariulu să se urce dela suma de 240 fl. la minimulu de 300 fl., provăduțu în proiectulu ministerialu. — Felicităm pre bravil nostri credincioși din Vișagă și amă fi forte veseli, dacă în fiecare care numeru am pută înregistra câte o listă întrégă de asemenea comunități bisericesci.

Decorare după mörte. Fostulu inspectoru r. u. de școle din comitatulu Albei inf. *Gáspár János*, întru recunoscerea activității neobosite dezvoltată pre terenulu instrucțiunii publice i-se dăruiesce crucea de cavaleru alu Ordulu Franciscu Iosifu. Decorarea acăsta s'a decretat la 4 a l. c. precăndu decoratulu era în agonie, și s'a publicat în focea oficiosă numai la 20 a l. c., precăndu distinculu inspectoru fu înmormintat la 8 a l. c.

Mulțămii. Acei preonorati în *Christos frati*, amici și cunoscuți, cari din incidentulu denumirii mele de parohu și protopopu alu Șomcutei-mari și-au adusu aminte prin felicitările lor de puținătatea persănei mele, primescă pre astă cale sincera și căldurosa mea mulțămii și frățesca mea salutare. — *Siciu, Mărtisoru, 1892. Ioan Sərbu*, parohu și protopopu.

Pensionare. Colonelulu *Aronu Bihoiu*, comandantulu regimentulu de infanterie Nr. 64 (staționat în Orăștie), la propria cerere a fostu absolvat dela serviciulu activu. Cu acăsta ocaziune fu distinsu cu ordulu de cavaleru alu corănei de feru cl. III-a și cu titula de generalu-maioru ad honores.

Eliberat. Cu plăcere aflăm, că dlu *Ioan Macaveiu*, după suferirea închisorii în decursu de unu an și 3 luni, la care a fostu condamnat de cătră juriulu de presă din Clușiu pentru unu articolu publicat în „*Tribuna*“, a fostu pus pre picioru liberu și s'a rentorsu în deplină sănătate la ai sei din Năsăudu.

„Institutu tipograficu, societ. pre acții“. Adunarea generală a „Institutulu tipograficu“ din Sibiu a hotărît la 16 Februariu a. c. liquidarea societății. Acăsta hotărîre a fostu încuviințată și din partea tribunalulu r. u. prin rezoluțiunea dela 3 Martiu a. c. Nr. 1171.

Abate benedictin la Muntele Panoniei. Dintre cei propuși Maiestății Sale din partea conventulu benedictinilor din Ungaria, a fostu denumitu, *Fehér Ipoly*, fostu directoru supremu alu districtulu de învătămintă pentru școlele medie alu Seghedinulu.

Regele României a trimisu 10,000 franci comitetulu de ajutorare pentru cei bantuiți de fomete din Rusia.

Lăsămintă princiară. Foile din România împărtășescu scirea, că unu mare proprietaru din Jași, cu numele *M. Adamachi* a lăsat *Academiei române* suma de *doă milioane franci*.

Sciri militare. La institutul Ludoviceu din Budapesta pentru anul scolastic 1892/3, sunt vacante 10 locuri erariale, 36 stipendiști și 42 pre plată. La școala de marină din Fiume sunt vacante 27 de locuri parte gratuite, parte cu prețulu de jumătate. Pentru primirea în Ludoviceu cererile sunt a se aşterne ministrulu de honveți până în 15 Maiu a. c., era pentru primirea în școala de marină la ministrulu comunu de rășboiu, secțiunea pentru marină, până în 31 Iuliu a. c.

Asentarea în comitatulu Zemplind a avut un rezultat forte intristatoru. Din cele cinci cercuri ale comitatulu dintre cei obligați la serviciu nu s'au prezentat la asentare 1600 individi. Cei mai mulți dintre acestia au emigrat în America.

Navigarea Oltulu. Guvernulu ungaru în conțelegere cu celu român a trimisu sub conducerea inginerulu *Markovits* o comisiune, care să percurgă și se studieze Oltulu dela Făgăraș până la vearsarea lui în Dunăre. Comisiunea a și percursu Oltulu, cercăndu-i iutela, afundimea, precum și pedecile ce sunt de a se delatură spre a-lu face navigabilu.

Trophaeum Traianum. Sub acestu titulu „*Timpulu*“ din București scrie: „*Monitorulu oficialu*“ dela 25 ale curentei publică unu raportu forte interesant alu dlu profesor *Gr. G. Tocilescu* asupra săpăturilor archeologice făcute la *Adam Klissi*, în Dobrogea, în vara anulu trecut. Resultatulu acestor săpături este nu numai descoperirea unu vechiu orașu romanu cu numele *Trophaeum Traianum*, dar și fixarea în modu definitiv a caracterulu și epocii monumentulu din apropiere: după cercetările savantulu nostru archeologu, acestu monumentu a fostu unu trofeu înălțat de împăratulu *Traianu* în anul 108—109 în urma cuceririi Daciei. Scenele sculptate pre numeroșele bas-reliefuri se referă la istoria acestui rășboiu; ast-felu columna traiană dela Roma și-a găsit, grație descoperirii învătatorulu nostru academicianu, păreche; ambele monumente se esplică unulu prin altulu și se completează; și atātu din punctulu de vedere istoricu, ca și din alu istoriei artei, trofeulu dobrogeanu nu este mai puțin însemnat și merită a formă obiectulu unei publicații ilustrate. O asemenea publicațiune suntemu informați, că se și prepară de cătră dlu *Tocilescu*. Raportulu dsale din *Monitoru* are de obiectu în particularu esplicarea inscripțiilor descoperite anul trecut în lagărule romanu dela *Adam-Klissi*. Inscriptiunile sunt reproduse în facsimile, completate și comentate cu incontestabila competență a unu epigrafistu de frunte. De aceea atragemu atenziunea cetitorilor nostri asupra menționatulu raportu.“

Doă sinucideri. Abia a trecut o lună dela deschiderea noulu parlamentu ungaru, și deja doi deputați au pus capetu vieții lor prin sinucidere. Unulu a fostu fiulu ministrulu de instrucțiunea publică, conte *Ștefanu Csaky*, alu doilea e *Eötvös Géza*. Ambii deputați au fostu pentru prima ora membri ai parlamentulu. — Triste simptome!

Regimentu fără proprietaru. Focea oficiosă militară dela 19 a l. c. scrie: „*Fiindu că proprietarul regimentulu de infanterie 97*, care purta numirea *Milan I* regele Sërbiei, a renunțat la acăsta demnitate, regimentulu până la alte dispozițiuni va rămăne fără proprietaru.“

Tesauri aflați. Lucratorii dela regularea Porților-de-feru săpându au dat preste trei butoie pline cu bani de aur și de argint. Bani sunt din timpurile mai năne, dară din partea auctorităților numai 6 kigr. au putut fi sechestrați, ceialalți i-au ascunsu lucratorii.

Bustulu lui Mihailu Cogălniceanu. Iucratu cu multu gustu de cătră distinculu artistu *Hegel*, se va aședă în sala de ședințe a senatulu de-a stnga tronulu și în locu simetricu cu bustulu lui *I. C. Brătianu*, care se află aședat de-a drepta tronulu.

Esundări în Italia. Riulu Tibru esundându a causat daune enorme. Din Roma se anunță, că apa s'a revărsat preste părțile mai aședate ale cetății.

Casuri de mörte. *Filipu Popu*, parohu gr. cat. în Tăutu, protopopiatulu Clușulu a reposat la 5 Martiu a. c. în etate de 49 de ani. — *Ambrosiu Blășianu*, parohu în Șaroșulu magiaru protopopiatulu D.-Sănmartinulu a reposat la 14 a l. c. în etate de 73 de ani. — *Maria Costea n. Dale*, preotă văduvă și mama protopopulu nostru din Vârta *Alexandru Costea*, a reposat în 18 Februariu a. c. în etate de 76 ani.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Diaristica noastră politică.

Studiu literar.

Suntem trei milioane de Români în regatul Ungariei. Va să zică, după poporul magiar suntem în patrie poporul cel mai numeros. Cu toate acestea abia avem astăzi șapte foi politice. Numărul acestor foilor noastre politice este foarte mic față de numărul populației noastre. Este însă destul de mare față de numărul foilor politice, ce le aveam numai înainte de aceasta cu douăzeci și doi de ani. Atunci abia aveam câte două sau cel mult trei, și între ele nici o foie de zi, precum astăzi din cele șapte două sunt foi cotidiene. Nu putem dară să dicem, că în privința numărului nu am fi făcut progresul progresul terenului diaristice politice.

Progresul numeric însă pre nici un teren nu este destul, și de aceea el singur nici nu este progres adevărat. Chiar pentru aceea se impune oare și întrebarea, că dacă pre terenul diaristice politice am făcut progres incontestabil în privința valorii numerice, oare făcut am atare progres și în privința valorii ei interne? Oare putem zice, că astăzi diaristica noastră politică este mai matură, mai serioasă, mai adâncă, mai de caracter și mai capabilă de a reprezenta interesele noastre politice ca cea din trecut?

Ar fi un lucru foarte greu a răspunde la întrebarea aceasta, și nici nu ne vom încerca a răspunde. Vom însă a examina, pre cât ne este cu putință, valoarea diaristice noastre politice de astăzi din punctele de vedere amintite. Rezultatele, la care vom ajunge, le poate apoi, cine va fi de acord cu noi, să le compareze cu diaristica noastră politică din timpii trecuți, și apoi să-și formuleze răspunsul, care i-se va părea mai nimerit la întrebarea de mai sus.

Începem dară cu bătrâna.

„Gazeta Transilvaniei“.

Bătrâna „Gazeta Transilvaniei“ este astăzi la noi organul politic cel mai vechi, și putem zice, că și cel mai respectat.

Cuvintele aceste, epitetul aceste însă au lipsă de explicare, după ce la destul singur vechimea este, carea le însușă respectul și stima, de care în multe privințe se bucură „mama“ „Gazeta“ astăzi pre dreptul. Vechimea unui organ politic numai atunci storce pre dreptul stima și respectul publicului, pentru care esista, când sau în fruntea lui stau aceiași bărbați respectați și stimați dela început, sau în colonele lui s'a conservat tot-deuna același spirit curat și virgin, pentru care pre dreptul merită încrederea și stima publică.

Acum în colonele „mamei“ „Gazeta“ de mult nu mai întâlnim numele ilustre a unui Georgiu Barițu, Iacob și Andrei Murășan, prețuși și atunci și astăzi pre dreptul de înțelegă națiunea română. Locul lor l'au ocupat astăzi omeni tineri, dela Proprietarul până la Redactorul ei, cari sunt de secură cu mult mai modești, decât s'a credea, că ei posedă încrederea și stima publicului ca ilustrii lor antecesorii. Ilustrii lor antecesorii însă au cunoscut cu mintea și simțitul cu inima foarte bine dorințele, aspirațiunile, lipsele și caracterul poporului românesc. Într'înșii a fost așa dicend întrupată conștiința și sufletul poporului românesc fără alterare, fără schimosire și fără amestec străin. Și în conformitate cu conștiința și sufletul acesta genuin românesc l'au imprimat „mamei“ „Gazeta“ înainte de acesta cu mai bine de 50 de ani și spiritul conducător și caracterul distinctiv. Până ce ilustrii acesti antecesorii au stat în fruntea ei până atunci, putem zice, că în „mama“ „Gazeta“ s'a oglindat tot-deuna poporul românesc în modul cel mai fidel cu toate durerile și bucuriile lui adevărate, neadulterate nici cu dureri, nici cu bucurii străine de ale

poporului românesc. Cine voi să cunoască, ce doria, de ce-l durea, și în ce se desfășura poporul românesc, putea tot-deuna să afe în „Gazeta“ fără să se teme, că va fi orbit cu fantasmă.

Acum preste tot vorbind, să facend abstractie dela câte o greșelă mai multă fără voce, ceea ce la omeni tineri nici nu se poate încunjură, putem să dicem, că „Gazeta“ s'a silit și se silește și astăzi a-și păstra cu scrupulositate spiritul și sigilul imprimat de ilustrii antecesorii în conducerea ei. Nu mai vedem în colonele ei pena lui Georgiu Barițu, însă spiritul lui planază de-asupra ca un înger păzitor; nu mai vedem șiruri de ale lui Iacob și Andrei Murășan, însă de câte ori o cetim, pare că audim tot-deuna spiritul lor adiaud încet și cu dulceta: „Deșteptă-te Române din somnul cel de morțe.“

Aci, în împrejurarea acesta este de a se cercă cauza, pentru care „Gazeta“ și astăzi este, putem zice, organul nostru cel mai respectat. Ea își are spiritul său tradițional, care tot-deuna a fost cel mai simpatic Românilor. Și spiritul acesta se silește a și-l conserva și astăzi ca pre o moște prețioasă din bătrâni, ceea ce face pre public, să nu simțescă, și să nu eugete la aceea, că astăzi alte persoane stau în fruntea ei. Și așa publicul și dice pre dreptul: Puțin îmi pasă de persoane, dacă spiritul se silește a fi totuși același, bătrân de ani, tineru însă în puteri, castu și curatu, pre care timpul n'a trasu nici o brasă și n'a scobitu nici o încrețitură. Andrei și Iacob Murășan au muritu, spiritul lor trăese însă în „Gazeta“ și astăzi. Georgiu Barițu s'a retras în viața privată, partea cea mai bună din elu însă, spiritul și simțitul lui curat românesc l'a moștenit „Gazeta“ totuși în mare parte. Dacă respectabil domni, cari conduc astăzi „Gazeta“, nu s'ar fi silit a păstra spiritul acesta, atunci „mama“ „Gazeta“ pre lângă totă vechimea ei nu s'ar bucura de stima și respectul acela al publicului, de care se bucură.

Unu atare spirit curat și simpatic nu este cu putință, să nu producă într'unu organ și alte părți bune. Și între aceste locul întâiu îl ocupă aceea, că — abstragere facend dela câte o corespondință pasionată — „Gazeta“ se silește a fi câtu se poate mai impersonal și mai obiectivă, și deși se întâmplă câte odată, de însăși tendința pre mare spre impersonalitate și obiectivitate o face, să nu vedă unele lucruri în lumina lor adevărată, totuși îi iertăm bucuru o atare greșelă, multu mai bucuru ca atunci, cându egoismul, interese personale și lipsa de obiectivitate o ar face să rătăcescă. Așa e firea noastră. Multu mai ușor iertăm celui ce greșese, voindu a face bine, ca celui ce greșese, fiindu-că a voit a face rău.

Dela 1848 încoco „Gazeta“ nici cându nu s'a abătuțu nici unu firu de pâr de dela programul nostru național de pre câmpul libertății dela Blașiu din 15 Maiu 1848. Nu scim, oare realisă-se-va vre-odată programul acesta sau nu. Gazeta însă i-s'ar păre, că ar vâtemă adâncu toate venerabilele umbre din 1848 și ar comite unu greu păcat în contra spiritului moștenit dela antecesorii săi, dacă ar lăsa numai o lotă din programul acesta. Mai toate celealalte foi politice, câte le-am avut dela 1848 încoco, ar fi fostu gata în unele mominte a se pune pre basa unu programu mai moderatu. „Gazeta“ nici în trecut, nici astăzi nu arețu nici cea mai mică aplicare spre a se abate nici barom unu pașu dela programul acela. Ea este așa dicend unu 15 Maiu 1848 continuu, care durază și astăzi după mai bine de 40 de ani. Pentru aceea și înainte străinilor, cari ne cunosc cum se cuvine, ea trece pre dreptul de organul românesc cel mai intransigent, și în parlamentul diaristice române amu pute zice, că ea șede în stînga estemă. De unde la unu popor

din fire sanguinic și fără trecut lungu politic și încă nu cu prea multă rutină politică, cum suntem noi, trebuie să aibă mare trecere. Chiar pentru aceea însă în momintulu, cându vre-unu guvern ar face încercare serioasă de a împacă pre Români, ea ar fi capabilă de a-i păzi, să nu fie înșelați cu nise promisiuni și concesiuni efemere și fără preț politic adevărat. S'a vedutu acesta în afacerea Mocsary. Pote că alte foi ar fi fostu gata la împăcare pre basa programul lui Mocsary. „Gazeta“ însă pre lângă totă stima, cu carea se purtă față cu persona lui Mocsary, se păzia și de umbra de alusiune, că doră Români ar pute fi câștigați pentru programul lui.

Și „mama“ „Gazeta“ deși condusă de bărbați încă tineri, este conșcie de calitățile aceste, ce o facu așa iubită. Din conștiința acesta urmăz a încredere în sine, în pusățiunea, în influința și în viitorul său, care transpiră în toți articlii ei mai serioși. De altă parte totu o urmăre a conștiinței aceste este și francheta aceea cu afectu cavalerescu, care însă câte odată este foarte aprupe de așa numita cetezare. O atare cetezare fiindu din firea ei ghiposă, se înțelege dela sine, că rănesce pre cine n'ar trebui. Ba conștiința acesta de sine puternică pășese câte odată în colonele ei în veșmîntu și cu maniere aristocratice, și ridicandu-se pre coturnu galicu privește cu unu zimbetu ore-care compătitoru preste aceia, cari nu potu să fie de o părere cu ea în toate. De aci apoi în modu firescu a urmatu, că nu odată a trebuit și trebuie și astăzi să-și audă imputări grele și cuvinte, rectificări și îndrumări aspre dela colegele ei politice. Căci nimeni nu este așa espus la atari lucruri, ca cel ce se ridică pre susu. *Procul a Jove, procul a fulmine*. Ba câte odată celealalte colege ale ei chiar pentru aceea o ignorază. Așa cându a apărutu „Unirea“, „Gazeta“ cu o îngâmfare ore-care mascată în țesătura fraselor s'a miratu, că la o foie politică pote fi Redactoru unu Doctoru în teologie. Și-a nîtat însă, că și Redactorul ei este unu teologu absolutu și crescutu de Doctorii în teologie, era unu colaboratoru din biroulu ei, care era pre atunci la Segedinu închisu, era asemenea unu teologu absolutu crescutu de aceiași Doctori în teologie. *Contemne et vince*, și-a disu atunci „Unirea“, și bine a făcutu.

Ca și mai toate foile noastre politice, așa și „Gazeta“ arețu puțină pîtrundere în valoarea și puterea religiunii și a bisericei în viața omenirii și a poporilor, și încă și mai puțină în natura și pusățiunea lor în lume. Însă deși câte odată trebuie să cetim în colonele ei lucruri foarte curioase cu privire la biserica, totuși putem să dicem, că simțulu religiosu nu l'a vâtematu nici odată, și a fostu și este și astăzi cu luare aminte, ca în foșora și în varietățile ei să nu se străcore nimic, ce ar vâtemă simțulu religiosu al publicului său. A luat și ea, pre câtu îi e cu putință, notiță de produsele noastre literare, cari toate trebuiesc să iea o pusățiune ore-care față cu religiunea. Nici cându însă nu s'a observatu, că ea ar simpatisă cu produsele literare, cari vâtemă simțulu religiosu. Pentru aceea nu a venit în conflictu adevăratu și basatu cu clerulu nici unei confesiuni românescu, și e cetită de amendouă clerurile bucuru.

Cultivarea simțulu și conștiinței naționale, mărirea încrederii în noi înșine și în viitorul nostru, lupta pentru idealele noastre politice îi absorbă pote Gazetei totă activitatea, așa câtu nu-i rămâne timp, să mai eugete și la aceea, că publicul dela o foie politică mai potesce și altă ceva. Mai potesce adevă: varietate, noutate, bogăție de idei, formă plăcută în exprimare, informațiun timpuriu, cercu largu de considerațiun și altele. Și în lipsa acestora aflăm partea cea mai slabă a Gazetei. Aci este călcăiulu lui Achile, unde pote fi rânită. Partea acesta

slabă i-a cunoscut-o foarte bine rivala ei din Sibiu. Pentru aceea i-a și făcut și-i face concurență mare cultivându unele din părțile, ce-i lipsesc Gazetei. Dacă în partea aceasta n'ar fi fost „Gazeta“ așa slabă, atunci rivala-i din Sibiu nici când nu i-ar fi putut face așa mare concurență. Și dacă este vorba, ca rivala Gazetei din Sibiu să fie escomunicată din publicul nostru, atunci acesta nu o poate face nici „Albina“ cu banii, nici dl. Babeșu cu auctoritatea, nici comitetul central din Sibiu cu disciplina. O poate face însă „Gazeta“ îngrijindu-se, să se întărească în partea aceasta a ei, unde este mai slabă, și mulțămindu publicul cetitor și în privințele, în cari până acum nu l'a mulțămît. Atunci va fi silită să se retragă și rivala ei din Sibiu, cu care ne vom ocupa în numărul viitor. (Va urma.)

Sărmana Dolores.

Istorie Andalusiană de Fernan Caballero.

(Continuare.)

S'ar puté dice, că unú instictú profeticú a fostú acela, care a îndemnatú pre véduva, să-i arete tinérului úșa într'unú chipú așa de bruscú. Pentru-cá deși banii și juvãerele ei nu erau în pericolú, totu-și erá de temutú, că acestú omú tinérú îi va rápi o comórã cu multú mai pretiosã.

Cine nu privesce óre cu unú felú de interesú și cu indetulire láuntricã la vaporii aceia alburii și la nourii roșeticii, cari plutescú încóce și încolo de-asupra capetelorú nóstre? Și óre în ce chipú se formézã ei? ce felú de evaporare a fostú aceea, din care-sú compusú? ce vintú i-a ridicatú la delú și le-a arãtatú direcția, ce au s'o urmeze?

Și de astã datã fãrã de a mai cercetã cauzele, fãrã de a mai espune împrejurãrile, fãrã de a-i mai cercã modulú formațiunii, noi trebuie sã asemãnãmú gingașa iubire a tinérului marinarú și a frumoșei Rosa chiar cu acești nourii, cu acești vaporii ușorii.

E dreptú, că Dolores cercase totulú spre a împedecã acéstã dragoste. Ea prevedea, ce grozavã mãnie va apucã pre Donna Braulia, cândú va aflã de ea; dar eraú zãdarnice tóte, nimeni n'o ascultã, nici Rosa, nici frate-séu. Cãci din nefericire tóte sfaturile bune, ce se dau în ajunulú nãscerii unei iubiri, suntú numai uleú pre focú, în locú de-a stinge, totú mai multú înfãcãrãzã.

„Cugetã-te, Rosã dragã,“ díse Dolores, „și bagã de samã, că dragostea ta a apucatú pre o cale greșitã, și e cu neputință, ca sã albã unú sfãrșitú bunú; cãci tu o scii bine, că mamã-ta doresce, sã albã de ginere numai pre unú tinérú frunțașú și avutú.“

„Pãnã va vedé împlinindu-i-se dorința, va avé, ce așteptã,“ îi replicã Rosa, „cãci eú nu potú suferi de locú pre cel frunțașú, m'am sãturatú de ajunsú cu frunțașã-mi mamã. Adu-ți numai aminte, cândú înainte de asta cu vre-o câteva zile s'osi aci o cetã întregã de tineri frunțași din Cadix. O, sfintã Preacuratã! ce mai societate! Unii aveau nisce pãlãrii fãrã formã și de faconú urtú, cu margini ca streșina; apoi scii, cum își țineã mânia, ca și cum n'ar fi ale lorú, erã haínele, parcã și-le-au comandatú de-a dreptulú din Turcia, și apoi bieții de ei, câtú se vedeau de desbrãcați și lipsiți de tótã cultura! Unulú dintr'înșii s'a fostú apucatú, sã-mi facã curte înșirãndú o mulțime de fiecúri. „Scii ce, Dlu meu?“ i-am díșú. „Mai înainte îngrijesce-te și-ți cumpãrã altú rindú de haíne, cu asta nu te mai arëtã printre ómeni.“ Da, da, Dolores dragã, ómeni cu

poziție și cu demnitãți se potrivescú numai cu fete, cari au pãlãrii frumoșe și mantele scumpe.“

Acești doi tineri, Rosa și Tomasilo, simțiau o deosebitã atragere unulú pentru celalaltú, ei se puteau foarte bine asemãnã cu dóuë párae, ce curgú dintr'unú isvorú, dar se despãrțescú spre a se întilni éráși în vale, și spre a-și urmã de acolo înainte améndoii cursulú veselú printre florii și lérbã. Tomasilo se lásã cu totulú în voea pornirii inimii sale curate, érá Rosa scia sã dea cu multã finețã o fișcã neadormitulú Argus, adecã mamei sale, pentru ca ea sã se potã furisã pre neobservate la ferésta cu grilajú, și sã potã vorbi cu iubitulú séu. Și spre a da onórea cuvenitã adevérului, trebuie sã spunemú, că obiectulú acestorú conversațiunii departe de a fi ceva sentimentalú, dar nu erã nici seriosú, cu atãrã ocaziunii se vorbeã foarte puținú despre iubire, și aprópe totú timpulú se petrecea în risú și în glume. De pildã:

„Ce-ți e ađi?“ întrebã într'o sérã iubitulú pre iubita sa observãndú, că ea nu-i díce nici o vorbã de salutare.

„Cum? Și nu-ți poți tu închipui, ce-mi e? Ascultã. Mama díse ađi cátrã párintele Nolasco: „Copila,“ (auđi-ți, më rogú, vãtãmare: Copila! și ea erã de cincii spre dece ani, dóuë luni și dóuë deei și una de zile! Asta nu se poté suferi!) „copila nici nu scie încã, ce însemnã cuvintulú iubire; și ei nici nu-i va fi permisú pãnã la virstã de 25 ani sã se uite la unú bãrbatú; așa am socotitú eu!“ — „Și eú încã am socotitú, onorabilã mamã,“ am díșú atunci întru mine, „cã înainte de ce mi-ai serbã a șeptespredecea zi natalã, sã-ți prezentézú ginerele.“ Cãci nu-i asa, iubite, cã pãnã atunci vei fi avansatú într'atãta, ca sã te poți cãsãtori?“

„Sperú, dragúță; dar pentru aceea totuși va mai trebui sã mai așteptãmú, cãci écã tu și mamã-ta stați așa de susú față cu mine, încãtú . . .“

„Ce nebunie! Ce-mi totú pomenesci de mama, ca și cum cineva totú . . .“

Dar în momintulú acesta se auđirã nisce pași.

„O Dumneđeule, vine mama!“ strigã spãriatã. „Mergi, grãbesce-te, cãci de më va vedé aici, voiú avé sã-i simtú pãlmile, aceea însă în sfãrșitú totú n'ar fi cine scie ce lucru mare, dar imi e témã, cã ar porunci, sã zidescã ferésta, și apoi asta ar fi grozavú.“

Și cu aceste cuvinte se retrase repede, dar totú atâtú de iute se întorse înapoi.

„Nu-ți uitã, Tomasile dragã,“ șopotú iute tinérului, „nu-ți uitã, cã mi-ai promisú, cã la cea mai de aprópe rentórcere de pre mare imi vei aduce stacoji!“

Și apoi dispãrú éráși în întunerecu, iute și pre neobservate, ca și unú hođu.

O, Dómnã câte greșeli nu le timbrézã gurile rele de pãcate de mórte, chiar și de acele, cari ca și celea povestite mai susú de abia se potú numi macarú pãcate!

(Va urma.)

Despre cãlendarú.

Sub acestú titlú a apãrutú în Nr. 2152 c. alú „Voinței Naționale“ din Bucuresci unú articolú semnãtú M., care a provocatú îndatã unú altulú cu titlulú „Éráși problema despre

cãlendarú“, scrisú la Cãmpulungú de unú cutare I. și tipãritú în Nr. 2163 alú aceleia-și díarú. ¹⁾ Améndoii scriitorii suntú de acordú întru a mãrturisí, cã cãlendarulú Iulianú e greșitú, dar cã, dupã párerea lorú, e greșitú și celú gregorianú, ba încã, dupã dlú M., acesta e cu multú mai greșitu decãtú celú Iulianú.

Dlu M., de alú cãruí articolú în deosebi voimú a ne ocupã, spre susținerea aserțiunii sale aduce și doveđi matematice întãrite de unele observațiuni proprii. Ast-felú argumentarea sa meritã a fi urmãritã cu atențiune, pentru-cã dacã într'adevérú ea este temeinicã, atunci dînsulú a ajunsú a-și cãștigã gloria individualã de a fi singurulú, carele dupã trei secolii a pusú în evidentã erorile unui cãlendarú așa de vestitú, încãtú a pututú amãgi pre învêțații națiunilorú celorú mai culte din lume. Și cine scie, câtú de pretiosã ar puté deveni conclucrarea sa la formarea unui cãlendarú perfectú și comunú tuturorú națiunilorú, dupã cum și propuse cátrã sfãrșitulú articolulú séu?

Ne aducemú aminte, cã, vre-o câțiva ani în urmã, pre cândú erã încã în viață fóa bisericescã a druluiú Zotú, „Orodoxul“, amú cetitú într'insa unú studiu. în care s' încercã a se dovedí, cã cãlendarulú Iulianú erã perfectú în tóte privințele, de minune de acordú cu mișcãrile cerescei, și se deplorã, cã ambițiunea unui Papã, sprijinitã de ignoranța iesuiticã, sub pretextulú unei îndreptãri, ar fi turburatú lumea și Biserica. La începutú credeam, cã studiulú acesta ar fi fostú alú unui astronomú, cândú étã cã-lú vedúí semnãtú de unú inginerú, așa încãtú imi trecú prin minte cunoscutulú proverbú: *Nesutor ultra crepidam!*

Acum însă nu-i locú de a glumi, cãci în articolulú, ce ne preocupã, se vede unú progresú adevératú. Se recunóscé adecã, cã cãlendarulú Iulianú își are greșelele sale, greșele, pentru cari scriitorulú din Cãmpulungú nu se poté reține de a nu díce, cã „manținerea lui e unú sacrilegiú pentru religiunea“.

În consecință se propune ținerea unui congressú de învêțații din tóte națiunile spre a formã unú cãlendarú perfectú și obligatorú pentru toți; ér pentru-ca congressulú sã reușescã, în acéstã prea grea misiune ar trebui sã purcedã în modulú urmãtorú. Spre a încunjurã erórea lui Liliú, carele basã cãlendarulú Gregorianú pre observațiunii fãcute într'unú punctú réu alesú, e de lipsã a ține samã: 1. „cã difere timpulú, la care rêsare sórele în Roma, de acela, în care rêsare sórele spre pildã la Petersburg, precum difere timpulú apusului sórelui din Bucuresci chiar de acela alú apusului sórelui din Constantinopolú“; 2. cã nu se poté impune stabilitatea timpulú fãcutã la sudú, nici orientulú, nici nordulú, putemú díce nici occidentulú. Decí acelú mare congressú trebuie sã stabilescã unú punctú „óre care“ de observațiunii, saú mai bine sã caute „unú punctú centralú pentru lumea întregã“, de unde sã se mësore cu precisiune anulú solarú. La punctulú alesú sã se trimitã apoi o delegațiune, care sã cuprindã în sine celú puținú câte unú membru din fiesce care națiune, și care „acolo mësurañdú întinderea anulú solarú, sã stabilescã unú cãlendarú comunú, consimțitú ast-felú de tóte popórele“. (Va urma.)

¹⁾ „Voința Bisericeii Române“, totú din Bucuresci, reproducândú articolulú díorú M. și I., se bucurã (în Nr. dela ¹/₁₃ Martiú a. c.) vedéndú „la noi ómení versãți în ale cãlendarulú și în calcule astronomice“. În fine rógã „pre toți Românii competenți în astronomie și matematicã, sã facã studii serioșe și imparțiale, sã pregãtescã totú, ce s'ar puté díce și susține în interesulú adevérului purú astronomicú și matematicú“. Afãndu-se în asemenea dispozițiunii confrãții dela „V. Bis. Rom.“, noi ne permitemú a-i întrebã, cã óre reproduce-vorú și acestú răspunsú facutú nu numai în interesulú adevérului astronomicú și matematicú, ci și întru alú religiunii, de care s'au preocupatú Pãrinții dela Nicea? Red. „Unirii“.

Economie.

Câtă de afundă să arămă pământului?
 E în general cunoscut, că numai acea pătură a suprafeței pământului e priincioasă pentru sēmănături, care este străbătută de cele trei elemente indispensabile ale vegetațiunii, adică de aer, de căldură și umezelă. Pământul nestrăbătut de aceste elemente e sterp și neroditor. Acum ca pătura roditoare a suprafeței pământesci să se îngroșe, e de lipsă, să arămă pământului mai afundă, anume cam de 16—22 cm. Acēsta însă să nu se facă nemijlocit înainte de sēmănare, și cu atât mai puțin cu ocaziunea sēmănării, de oreci în atare casă ar veni la suprafață pământul de celū neroditor, ceea ce numai ar împedeca dezvoltarea plāntelor. Mai consultă este a îngroșă pătura productivă la aratul de ogorū pentru sēmănăturile de tōmnă, eră pentru cele de primăyară arândū pământul de tōmnă, ca preste lernă să degere. Cu ocaziunea sēmănării nici cândū să nu se are pământul mai afundū, de cum s'a aratū până atunci. Cândū se sēmănă înainte plugului, brasdele să nu se tale mari, căci atunci sēmēnța se adună cu brasdă și sēmēnatura va rămānē prea rară.

Īmbunătățirea sēmēnăturilor prin gunoiul artificial. Cândū economii observă primăvara, că holdele de secară sunt său prea rare, sau prea amărte, le potū Īmbunătăți prin gunoiul de salitru de Chili. Holdele potū fi rare și amărte, sau fiindū-că sunt sēmēnate tārđiū, așa câtū n'au avutū timpū să se dezvoltē de cu tōmnă, sau fiindū-că e slabū pământul. În casulū Īntāiū se presară pre ele cam 40 kgr. de salitru de Chili pre jugerū, în casulū alū doilea 50—100 kgr. la jugerū catastralū, după calitatea pământului. Acestū gunoiū mai Īntāiū se macinā ca făina, apoi se Īmprăstie pre holdă, așa câtū să vinā preste totū loculū Īntr'o formă. Elū face, că holda să Īnfrățescă, și ajutā la timpulū sēu fōrte multū la dezvoltarea grāunțului. Īmprăștiarea lui pre holdă să se facă numai după ce a Īnceputū a mișcă vegetațiunea, și câtū e cu puțință atunci, cândū suntū prospecte de plōe.

Vindecarea porcilor de hiră. Acestū morbu, care atacă porcii ținuți rēu ori Īnchiși Īn staulē necurate, mai ușorū se vindecă

prin spălarea animalului cu apă mestecată cu acidū carbonicū. Apa acēsta se prepară așa, că se tōrnă Īn 1 hectol. de apă curată 2—2 1/2 litre de acidū carbonicū. Cu soluțiunea căștigată Īn chipulū acesta se spalā porculū odată, ori dacā va fi de lipsă, și de două ori. E consultū mai departe a curăți bine staululū și a-lū vārui, erā părțile de lemnū ale lui a le spalā cu leșie ferbinte.

Consumarea cārni de ōe Īn Paris. După diarulū „Figaro” Īn capitala Frānciei se consumă pre sēptēmānă cam 30,000 de oi, eră pre anū s'arū consumă la 1,560,000 de oi. Din acestea abia 1/8 suntū indigene, erā restulū de 2/8 se aduce din străinătate. Mai cercate suntū oile din Austro-Ungaria, apoi cele din Germania și Rusia. Oile din Spania și Italia, fiindū de comunū slabe, suntū mai puținū cercate. Oile engleze, cari se Īngrașe fōrte bine, se Īmpōrtā puținē Īn Frāncia.

Revista comercială a sēptēmānei.

Timpulū Īn sēptēmāna acēsta a fostū favorabilū pentru economia de cāmpū. Fiindū ziua caldū, și bātendū și vintū, neua s'a topitū de totū, erā pământulū s'a svintatū, Īcâtū economii potū Īncepe la lucrurile de primăvară.

Țirgulū de bucate din Budapesta Īn sēptēmāna trecutā a fostū și mai nefavorabilū decâtū Īn cele trecute, s'au oferitū puținē bucate și prețurile au scădutū la tōte, afară de cucuruzū, la care a crescutū cam cu 10 cr. maja m. **Grāū curatū** s'a vĪndutū Īn decursulū sēptēmānei la 90,000 mājī m. cu fl. 9.65—10.00. **Sēcară** deși s'a oferitū puțină, totuși Ī-a scădutū prețulū cu 30—35 cr., cea de prima calitate s'a vĪndutū maja m. cu fl. 9.40, erā cea de calitate ultimă numai cu fl. 8.75. **Ōvēșū** s'a adusū multū pre Dunāre, darā de calitate inferioră, care s'a vĪndutū maja m. cu fl. 5.65—5.85, celū de calitate mai bunā s'a vĪndutū maja m. cu fl. 5.90—6.05. **Circulațiunea sēptēmānală** s'a urecatū la 5000 mājī m. **Cucuruzū** s'a vĪndutū maja m. cu fl. 5.35—5.45. **Sēmēnța de cānepă** s'a vĪndutū maja m. cu fl. 10.75—11.00, — de *māzēriche* cu fl. 6.75—7.00, — de *mohorū* cu fl. 6.00—6.25.

Țirgulū de rĪmători dela Steinbruch. S'au plătitū pentru rĪmători *unguresci* aleși, grei de 320—380 kg. 48—49 cr., pentru cei grei de 280—300 kg. 47—47 1/2 cr., *bētrāni* mai grei de 300 kg. 45 1/2—46 1/2 cr., *marfā țērēnescă* 46 1/2—48 cr., *sērbesci* 44 1/2—47 cr. la kg. curatū.

Bursa de Budapesta.

Din 23 Martiū st. n. 1892.

Renta de aurū ung.	4%	107.40
„ „ hārtie „	5%	102.20
Īmprumutū cāilorū ferate ung.		118.—
Amortisarea detoriei cāilorū ferate de Ōstū ung. (1-ma emisiune).		115.50
Amortisarea detoriei cāilorū ferate de Ōstū ung. (2-a emisiune).		100.—
Bonuri rurale ung.		93.—
„ „ urbariale ung.		100.—
Obligāțiunile desp. regaliilorū		98.25
Īmprumutū cu premiū ung.		140.—
Losuri pentru regularea Tisei.		137.50
Renta de hārtie austriacā		102.75
„ „ argintū austriacā		93.50
„ „ aurū austriacā		110.75
Losurile austr. din 1860.		189.—
„ „ Vieni.		154.50
Acțiunile banței austro-ungare		958.—
„ „ de creditū ung.		348.—
„ „ „ „ austr.		308.80
Obligāțiunile cu căștigū ale banței ipot. ung.		116.50
Scrisuri fōnciare ale institut. de cred. și economii „Albina”.		101.—
Galbeni Īmpărătesci		5.55
Napoleon-d'or		9.40
Mārcei 100 imp. germane		58.10
Londra 10 Livres șterling		118.80

Prețul mărfurilor.

Plāța din Blāșitū: Grāū, hectlitr. fl. 6.50 până 7.50, — grāū mestecatū fl. 5.— până 6.25, secară fl. — până —, — ovēșū fl. 2.50 până fl. 3.—, cucuruzū fl. 3.40 până fl. 3.50, alacū fl. — până fl. —, cartofi fl. 1.50 până fl. 2.—, — sēmēnță de cānepă fl. — până fl. —, *fazolae* fl. 4.50 până fl. —, — carnea de vită chilo 44 până 48 cr., carnea de vițelū 40 până — cr., carnea de porcū 40 până — cr., carnea de berbecē — până — cr., — 14 ōuē cu 20 până — cr.

Posta Redacțiunii. Sf. S. E. H. Īn Bārgăoani (Rom.). Abonamentulū Īamū primitū cu mulțāmită. Numērulū cerutū s'a speditū. Salutare. — Dnū A. B. Īn Sēm. Va urmā Īn numērulū procsimū.

Editorū și redactorū rēspundētorū:

Dr. Vasiliū Hossu.

Fundată Īn an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantū de curte alū Alteței Sale imp. și reg. Archiducele Iosifū.

proprietariulū primei fabrici ungarē de mașine și recnisite de pompieri, turnătorilū de clopote și metalū

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandā atențiunei preonorāțilorū domni preolū

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 11—52

PreĪliminare de spese și Prețū-couranturi se trimitū la cerere gratuitū și franco.

Distinsū Īn anulū 1885. la esopițiunea regnicolāră din Budapesta pentru lucru excelentū, progresū și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onōre.

Īn care se fabrică atātū grupuri câtū și clopote singurateice: cu scaune de fierū patentate și cu chivere (cōrne) scutite de frecare. Fabrica a Īferatū dela Īntemeierea sa 1800 clopote mari de metalū, Īntr'atele și celū dela metropolia din Bucuresci Īn greutate de 8000 kilograme.

Se aflā umblātore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântāni.

JOSIFU GAVORA (1) 6—26

distinsū cu medalia esopițională cea mare pentru lucru excelentū și gustū bunū la esopițiunea regnicolāră din Budapesta Īn a. 1885.

Budapesta, IV, strada Vapului Nr. 17

Recomandū cu prețuri de cele mai convenabile și Īn esecutare câtū se pōte mai frumoșā obiecte de lipsă

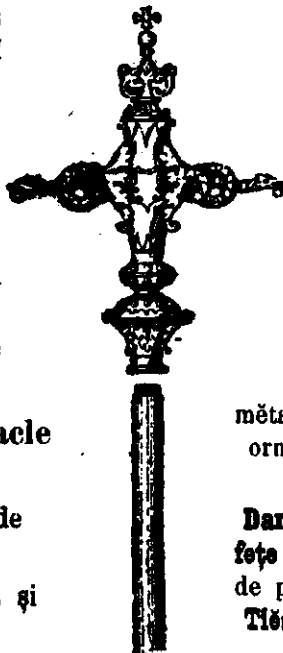
pentru ajustarea bisericelor, și anume:

Felōne preotesci și stichare diaconesci
 Flamure pentru biserici și reuniuni.
 Flamure pentru reuniuni de pompieri, de scolari, reuniuni bisericesci, reuniuni industriale, de cāntāri și de pompe funebre.

Candelabre, racle și potire, luminarie de parete și de altariū, și candelē.

Acurātatea mea o potū dovedi cu sute de epistole recunoscātore.

Țirfuri de proiect și preĪliminare de spese trimitū la cerere franco.

Primescū și efepuiescū ieftinū repararea vestmintelorū besericesci, Īntrargintarea și Īntrairirea de potire, racle, caudele și luminarie de altariū.

Mare asortimentū de brodării de aurū, de argintū și de mētāsă, precum și de ornaturi besericesci brodate

Dantele besericesci, fețe de altariū, oruol de parete și de scolā. ȚĪsētūri bisericesci, damasturi etc.